

**VALSTYBINĖS AUGALININKYSTĖS TARNYBOS
PRIE ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS
DIREKTORIUS**

**ĮSAKYMAS
DĖL ŠAKNIAVAISIŲ, ŠAKNIAGUMBIŲ, ŠAKNIASTIEBIŲ, STIEBAGUMBIŲ,
GUMBASVOGŪNIŲ, SVOGŪNŲ MĖGINIŲ ĖMIMO IR ŽEMĖTUMO NUSTATYMO
METODIKOS PATVIRTINIMO**

2019 m. vasario 12 d. Nr. A1-69
Vilnius

Vadovaudamasis Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2010 m. gegužės 24 d. įsakymu Nr. 3D-490 „Dėl Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos nuostatų ir administracijos struktūros patvirtinimo“, 21.6 papunkčiu:

1. T v i r t i n u Šakniavaisių, šakniagumbių, šakniastiebių, stiebagumbių, gumbasvogūnių, svogūnų mėginių ėmimo ir žemėtumo nustatymo metodiką (pridedama).

2. Į p a r e i g o j u Bendrųjų reikalų skyriaus darbuotoją, atsakingą už šio įsakymo registravimą, supažindinti su šiuo įsakymu Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus pavaduotojus, Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos vyriausiąjį specialistą (patarėją), Fitosanitarijos skyriaus, Fitosanitarinių tyrimų laboratorijos (skyriaus), regioninių skyrių, Pasienio kontrolės koordinavimo skyriaus, pasienio kontrolės punktų fitosanitarijos postų (skyrių) vedėjus.

Direktorius

Sergejus Fedotovas

**ŠAKNIAVAISIŲ, ŠAKNIAGUMBIŲ, ŠAKNIASTIEBIŲ, STIEBAGUMBIŲ,
GUMBASVOGŪNIŲ, SVOGŪNŲ MĖGINIŲ ĖMIMO IR ŽEMĖTUMO NUSTATYMO
METODIKA**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Šakniavaisių, šakniagumbių, šakniastiebių, stiebagumbių, gumbasvogūnių, svogūnų mėginių ėmimo ir žemėtumo nustatymo metodika (toliau – metodika) nustato gumbų mėginių ėmimo, paruošimo ir žemėtumo nustatymo tvarką.

2. Metodikos tikslas – užtikrinti tinkamą reikiamo dydžio ir kokybės mėginio paėmimo procedūrą bei šakniavaisių, šakniagumbių, šakniastiebių, stiebagumbių, gumbasvogūnių, svogūnų (toliau – gumbai) žemėtumo įvertinimą, siekiant nustatyti jų atitiktį fitosanitariniams reikalavimams.

3. Metodika parengta vadovaujantis metodikos priede nurodytais teisės aktais, standartais ir kitais dokumentais.

4. Metodika taikoma atliekant fitosanitarinį tikrinimą prieš išvežant gumbus iš Lietuvos Respublikos į ne Europos Sąjungos valstybes, kai tų valstybių fitosanitariniuose reikalavimuose yra nustatytas žemėtumo apribojimas.

5. Metodika vadovaujasi Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos regioninių skyrių (toliau – regioniniai skyriai) ir pasienio kontrolės punktų fitosanitarijos postų (skyrių) (toliau – pasienio kontrolės punktų fitosanitarijos postai) vedėjai, vyriausieji specialistai, vyresnieji specialistai bei specialistai (toliau – specialistai), nustatydami gumbų atitiktį fitosanitariniams ne Europos Sąjungos valstybių reikalavimams.

6. Metodika netaikoma sėklinių bulvių stiebagumbių žemėtumui nustatyti.

**II SKYRIUS
ĮRANKIAI, PRIEMONĖS, ĮRANGA**

7. Mėginiams imti, paruošti ir žemėtumui nustatyti reikalingi įrankiai, priemonės ir įranga:

7.1. kastuvas arba semtuvas;

7.2. kopėčios;

7.3. polipropileniniai maišai su įdėklų;

7.4. kibirai ar dėžės vientisu dugnu ir sienelėmis;

- 7.5. svarstyklės (svėrimo paklaida $\pm 0,01$ kg);
- 7.6. vonelė, plautuvė;
- 7.7. šepėčiai ar kempinė;
- 7.8. dėžutė tinkliniu dugnu;
- 7.9. filtrinis popierius;
- 7.10. ventiliatorius-džiovin tuvas;
- 7.11. peilis;
- 7.12. žirklys;
- 7.13. rašiklis;
- 7.14. guminės pirštinės.

III SKYRIUS MĖGINIŲ ĖMIMAS

8. Specialistai gumbų mėginius paima derliaus nuėmimo metu: iš kaupų laukuose, sandėliuose, aikštelėse; iš maišų, dėžių, konteinerių sandėliuose; iš transporto priemonių.

9. Mėginiui imti naudojamos guminės pirštinės.

10. Mėginių ėmimo vietos ir eiga:

10.1. imdamas mėginius iš kaupų lauke, aikštelėje, sandėlyje, specialistas apeina kaupą perimetru aplinkui ir paima mėginius keturiose vietose – abiejuose kaupo galuose po vieną, likusius – ilgosiose kraštinėse po vieną abejuose kaupo pusėse, išlaikydamas proporcingą atstumą tarp ėmimo vietų. Kiekvienoje mėginio ėmimo vietoje (1–1,5 m aukštyje nuo žemės paviršiaus) pirmiausia yra nuimamas viršutinis 20–50 cm gumbų sluoksnis. Mėginiui gumbai imami rankomis, stengiantis imti visus iš eilės (nesirenkant pagal išvaizdą), iš pasirinktos vietos ir iš karto dedami į maišą ar dėžę;

10.2. imant mėginius iš maišų, dėžių, konteinerių, kiekvienoje mėginio ėmimo vietoje nuimamas viršutinis 10 cm gumbų sluoksnis. Mėginiui gumbai imami rankomis, stengiantis imti visus iš eilės (nesirenkant pagal išvaizdą), iš pasirinktos vietos ir iš karto dedami į maišą ar dėžę;

10.3. iš transporto priemonės mėginiai imami prie priekinio automobilio borto, per vidurį ir prie galinio borto. Kiekvienoje mėginio ėmimo vietoje pirmiausia yra nuimamas viršutinis 20–50 cm gumbų sluoksnis. Mėginiui gumbai imami rankomis, stengiantis imti visus iš eilės (nesirenkant pagal išvaizdą), iš pasirinktos vietos ir iš karto dedami į maišą ar dėžę.

11. Mėginio dydis priklauso nuo tikrinimo objekto ir yra nurodytas 1 lentelėje.

1 lentelė. Imamo mėginio dydis, priklausomai nuo tikrinamo augalų gumbų dydžio

Eil. Nr.	Augalų gumbų dydis	Mėginio dydis
1.	Smulkūs gumbai (iki 20 mm skersmens)	5 kg
2.	Vidutinio stambumo gumbai (20–70 mm skersmens)	10 kg

3.	Stambūs gumbai (70–120 mm skersmens)	15 kg
4.	Labai stambūs gumbai (skersmuo 120 mm ir daugiau)	20 kg
5.	Labai stambūs gumbai (runkeliai transporto priemonėje) *	30 kg
6.	Labai stambūs gumbai (runkeliai kaupuose) **	45 kg

* Iš vienos transporto priemonės trijose vietose paimti runkeliai supakuojami į atskirus maišus po 15 runkelių kiekviename. Bendrą vieno mėginio kiekį turi sudaryti 45 runkeliai (apie 30 kg).

** Iš vieno runkelių kaupo lauke keturiose vietose paimti runkeliai supakuojami į atskirus maišus po 15 runkelių kiekviename. Bendrą vieno mėginio kiekį turi sudaryti 60 runkelių (apie 45 kg).

12. Jei bendrą tikrinamą kiekį sudaro kelios siuntos, kaupai ar transporto priemonės – iš kiekvieno jų imami atskiri mėginiai.

13. Jei siuntą sudaro kelios pakuotės, tai pakuočių, kurias reikia patikrinti ir iš jų paimti mėginius, kiekis priklauso nuo siuntoje esančio pakuočių kiekio ir yra pateiktas 2 lentelėje.

2 lentelė. Siuntą ir ją sudarančių pakuočių, iš kurių turi būti suformuojamas vienas mėginys, kiekis

Siuntoje esančių pakuočių kiekis su vienos rūšies gumbais, vnt.	Pakuočių kiekis su vienos rūšies gumbais, iš kurių turi būti suformuojamas vienas mėginys, vnt.
Iki 10	10
11–21	Iš 90 % pakuočių
22–50	22
51–100	25
101–200	27
201–1499	28
1500 ir daugiau	29

14. Iš vieną siuntą sudarančių pakuočių suformuojamas vienas mėginys, kurio dydis priklauso nuo augalų gumbų dydžio ir yra nurodytas 1 lentelėje.

IV SKYRIUS GUMBŲ ŽEMĖTUMO NUSTATYMAS

15. Paimtų mėginių žemėtumą nustato specialistas regioninių skyrių ar pasienio kontrolės punktų fitosanitarijos postų patalpose.

16. Paimti mėginio gumbai maišuose ar dėžėse pasveriami (kartu su tara). Svoris prieš gumbų plovimą ar jų nuvalymą užrašomas vizualiojo tikrinimo išvadoje, kurios forma patvirtinta Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2013 m. gegužės 14 d. įsakymu Nr. A1-166 „Dėl Dokumentų, naudojamų atliekant ūkio subjektų veiklos patikrinimus, formų patvirtinimo“, (toliau – vizualiojo tikrinimo išvada).

17. Pasverti gumbai perkeliama į vonelę, plautuvę ar kitą talpyklą, kurioje su šepėčiu ar kempinėle nuplaunami vandeniui arba nuvalomi šepėčiu nenaudojant vandens (kad neliktų prikibusių žemių).

18. Nuplauti gumbai sudedami į dėžutę tinkliniu dugnu arba ant patiesto filtrinio popieriaus

ant lygaus paviršiaus ir paliekami vandeniui nuvarvėti ir apdžiūti. Jeigu reikia, gumbai išdžiovinami džiovintuvu. Gumbai išdžiūvusiais laikomi tada, kai jų paviršius yra sausas pagal spalvą ar lietimą rankomis.

19. Sausi ir švarūs (be prikibusių žemių) gumbai vėl pasveriami kartu su visa tara, su kuria buvo sveriami prieš plovimą (valymą). Svoris po gumbų plovimo ir džiovinimo užrašomas vizualiojo tikrinimo išvadoje. Pagal nurodytą formulę apskaičiuojamas gumbų žemėtumas. Skaičiuojama vienos dešimtosios tikslumu.

20. Specialistas nustato mėginio žemėtumą pagal formulę:

$$\text{Žemėtumas, proc.} = \frac{\text{Mėginio masės prieš ir po plovimo bei džiovinimo skirtumas}}{\text{Mėginio masė prieš plovimą}} \times 100$$

21. Specialistas įvertina apskaičiuoto žemėtumo atitiktį ne Europos Sąjungos valstybių fitosanitariniuose reikalavimuose nustatytam žemėtumo apribojimui ir išvadas pateikia vizualiojo tikrinimo išvadoje.

Šakniavaisių, šakniagumbių,
šakniastiebių, stiebagumbių,
gumbasvogūnių, svogūnų mėginių ėmimo
ir žemėtumo nustatymo metodikos
priedas

TEISĖS AKTŲ IR MOKSLINIŲ STRAIPSNIŲ SĄRAŠAS

1. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. vasario 12 d. įsakymas Nr. 3D-57 „Dėl Augalų, augalinių produktų ir su jais susijusių objektų auginimo, gamybos, saugojimo, realizavimo ir išvežimo iš Lietuvos Respublikos, taip pat ir natūralių augaviečių augalų fitosanitarinės kontrolės taisyklų bei Fitosanitarinio eksporto sertifikato ir fitosanitarinio reeksporto sertifikato išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.
  2. Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2013 m. gegužės 14 d. įsakymas Nr. A1-166 „Dėl Dokumentų, naudojamų atliekant ūkio subjektų veiklos patikrinimus, formų patvirtinimo“.
  3. Tarptautinis fitosanitarinių priemonių standartas Nr. 31 (ISPM 31): „Krovinių mėginių atrankos metodologija“, patvirtintas Tarptautinės augalų apsaugos konvencijos (IPPC) sekretoriato, 2008“.
  4. ГОСТ Р 52647-2006 Свекла сахарная. Технические условия.
  5. Mosen Asadi. Beet-Sugar Handbook. John Wiley & Sons, 2006. – 94-95 psl.
  6. Test Procedures for measuring quality in sugar beet production. Approved by the IIRB Agricultural Engineering Study Group, May 2015.
  7. Mehmet Zengin, Refik Uyanoz, Ummuhan Cetin. A study on the soil tare of sugar beet in Konya. Selcuk Universitesi, Kampus-KONYA. 2003.
-